

Landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag angående ändring av § 112 i landskapslagen den 21 augusti 1930 om kommunallag för landskommunerna i landskapet Åland samt § 86 i landskapslagen den 15 december 1931 om kommunalförvaltning i Mariehamn, sådant sistnämnda lagrum lyder i landskapslagen den 31 december 1940.

Enligt auktoritativt fastslagen tolkning underliggert kommunalbeskattningen, som utgör en integrerande del av kommunallagarna, landskapets kompetens. I gällande kommunallagar för landskommunerna i landskapet och staden Mariehamn hava till övervägande del den allmänna kommunallagstiftningens bestämmelser upptagits, men en del avvikelser av större principiell innebörd förefinnas likväl, och hänföra sig dessa huvudsakligen till grunderna för kommunalbeskattningen. Sålunda avviker i fråga om grunderna för rätt till avdrag vid nämnda beskattning landskapets kommunallagar i väsentliga delar från resp. bestämmelser i rikets kommunallagstiftning. Medan i riket avdrag medges endast för de till kommun och kyrka utgående utskylder, tillåtes enligt stadgandena i § 112 i kommunallagen för landskommunerna i landskapet av den 21 augusti 1930 och § 86 i kommunallagen för Mariehamn av den 15 december 1931 avdrag, bland annat, för samtliga skatter till staten, landskapet, kommun och kyrka.

Härintills torde rätten till avdrag för skatterna till staten icke

hava vållat vare sig landskommunerna eller Mariehamn någon nämnvärd förlust i avseende å kommunalbeskattningen, emedan endast inkomst- och förmögenhetsskatten kunnat avdragas. Men efter det rikets lag om konjunkturskatt, given den 15 december 1939, och lagen den 9 augusti 1940 om förmögensöverlåtelseskatt tillkommit, kan i antytt avseende sakförhållandet bliva ett helt annat, ty om avdrag även för de skatter, vilka på grund av nämnda lagar böra utgå, medgives, är detta egnat att åstadkomma en väsentlig förskjutning av kommunalskattebördan inom olika grupper av skattskyldiga. En kort redogörelse för syftemålet med nämnda lagar torde därför här vara på sin plats.

På grund av rådande undantagsförhållanden kunna särskilda skattebetalares inkomster i avsevärd grad överstiga deras normala. Det har ansetts skäligt, att en sådan förmån underkastas en effektivare beskattning än vanligt. Och då statens budget icke kunnat bringas i jämvikt med dess regelbundna inkomster, har det blivit nödvändigt att för täckande av utgifterna anskaffa även nya inkomster, varför det ansetts ändamålsenligt, att en del av de erforderliga nya inkomsterna anskaffas genom att underkasta av undantagsförhållandena uppkomna vinster en tilläggsbeskattning. Av förenämnda orsaker har lagen om konjunkturskatt tillkommit.

Genom kriget mellan Finland och Rådsrepubliken tillskyndades vida befolkningskretsar i Finland en synnerligen svår ekonomisk förlust. Då denna förlust icke drabbade alla medborgarkretsar på samma sätt, ansågs

det naturligt, att de grupper, vilka undkommit med mindre förluster, skulle åtaga sig att bära en del av de samfälliga förlusterna och sålunda underlätta läget för de kretsar, som förlorat sin egendom. På grund härav tillkom lagen om förmögenhetsöverlåtelseskatt. Nämda skatt avviker i betydande mån från den förmögenhetsskatt, som för närvarande uppbäres i Finland och även på Åland. Den senare skatten är, såsom i regeringspropositionen till lagen om förmögenhetsöverlåtelseskatt framhålles icke någon förmögenhetsskatt i den mening, att den vore avsedd att erläggas av den skattskyldiges förmögenhet, utan den är en till den regelbundna inkomstskatten sig anslutande tilläggsskatt, vars ändamål är att under strängare beskattning draga den såkallade konsoliderade (stadgade) inkomsten, emedan en sådan inkomst vanligen företräder en större betalningsförmåga. Däremot betyder förmögenhetsöverlåtelseskatten, att en verklig beskattning av egendomen äger rum sålunda, att dess ändamål är att tvinga den skattskyldige att avträda en del av sin egendom och icke blott en del av sina inkomster. Man har i och med denna skatt jämväl strävat därhän att så många som möjligt skulle tvingas att överlåta någon del av sin realegendom, men man har även ansett det nödvändigt, att ifrågavarande beskattning så rättvist som möjligt drabbar de skattskyldiga.

Såsom i det föregående har nämnts avviker landskapets kommunallagar beträffande avdrag för skatter till staten avsevärt från de bestämmelser, som i sådant avseende äro gällande i det övriga riket. Enligt stad

gandena i riket få sålunda avdrag från skattskyldigs inkomst vid kommunalbeskattning icke ske för t. ex. inkomst- och förmögenhetsskatt, konjunkturskatt och förmögenhetsöverlåtelseskatt, medan åberopade paragrafer i landskapets kommunallagar tolkats så, att förstnämnda skatt får avdragas, medan däremot beträffande övriga nästnämnda skatter olik uppfattning kan bli rådande. Detta giver osökt anledning till spörsmålet, vad som i doktrinen egentligen förstås med skatt och utskyld, vilket senare nämnda ord användes i mom. 4 av ovanframhållna lagrum i landskapets kommunallagar. Med skatt förstås sådan utskyld till stat, kommun eller annan menighet, som utgår av medlemmarna såsom tvångsbidrag till upprätthållande av gemensamma inrättningar och dessas offentliga verksamhet för tillgodoseende av gemensamma behov, utan att bidragsgivaren eljest får något för egen räkning för sitt bidrag. (Svenska auktorer: H.L. Rydin, K. Wicksell, G. Eberstein samt dansken C. Trap och norrmannen O.G. Jaeger). Enligt Karl Willgren "Finlands finansrätt" utåter skatter förmögenhetsprestationer, vilka ett offentligt samfund pålägger enskilda, detta samfunds makt underkastade personer, utan att dessa prestationer utgöra någon ersättning för någon speciell prestation från samfundets sida. Utskylder enligt svenskt begrepp anses vara avgifter, som skattskyldig är pliktig erlägga till stat (kronoutskylder), kommun och församling (kommunalutskylder) samt för prästerskapets avlöning (prästlöneavgifter), medan Karl Willgren ej gör någon skillnad mellan skatt och utskylder.

Nästnämnda varierande uppfattning om begreppen skatt och utskyld måste otvivelaktigt vålla förvirring vid tillämpningen av de under mom. 4 §§ 112 och 86 i landskapets kommunallagar omförmälda avdragen för utskylder till staten. Att så även varit fallet kan landskapsnämnden be-
lysa med ett exempel. Vid verkställd kommunaltaxering i Mariehamn för år 1933 hade taxeringsnämnden förvägrat en person rätt att från sina inkomster avdraga arvsskatt. Prövningsnämnden, hos vilken personen i fråga yrkat, att nämnda arvsskatt måtte såsom avdrag godkännas, förkastade yrkandet, enär arvsskatt icke kunde betraktas såsom sådan till staten utgående utskyld, som enligt mom. 4 § 86 i kommunallagen för Mariehamn finge vid kommunaltaxering från inkomsten avdragas. Sedan bemäld skattskyldige hos länsstyrelsen i landskapet anfört besvär över prövningsnämndens beslut, hade länsstyrelsen, allidenstund skattskyldig enligt nyssnämnda lagrum vore berättigad att vid kommunalbeskattning från sin inkomst avdraga alla till staten utgående utskylder (kursiv. av landskapsnämnden), fördenskull och då nämnda stadgande om tillåtna avdrag borde anses innefatta jämväl sådan arvsskatt, som erlagts för kommunaltaxering underkastat arv, hade länsstyrelsen nedsatt taxeringen för arvsskatten. I länsstyrelsens utslag hade drätselkammaren i Mariehamn anhållit om ändring i Högsta förvaltningsdomstolen, vilken genom utslag av den 6 september 1935 låtit vid den ovannämnda person åtgånga taxeringen bero, enär ifrågavarande arvsskatt icke kan hänföras till sådana utskylder, som enligt det av länsstyrelsen åberopade lagrummet

få vid kommunaltaxering avdragas från inkomsterna.

Det nästframhållna giver tydligt vidhanden, att en betydande osäkerhet måste råda beträffande avdrag för "utskylder" till staten, ty även om man anser att vid deklaration av inkomst får avdragas exempelvis inkomst- och förmögenhetsskatten, kvarstår spørsmålet huru vid sådant avdrag skall förfaras, då det gäller andra förvärvsskatter, t.ex. konjunkturskatt och förmögenhetsöverlåtelseskatt - enligt Finlands positiva finansrätt äro förvärvsskatterna; avkastningsskatter, inkomstskatt, förmögenhetsskatt samt arvs- och gåvoskatter, vilka fördelas efter någon med de skattskyldigas förvärvsverksamhet sammanhängande omständighet, vanligen avkastning, inkomst eller förmögenhet -. Utgår man från högsta förvaltningsdomstolens ovannämnda auktoritativa utslag, kommer man härvid till det resultat, att avdrag för alla förvärvsskatter icke få göras vid deklarationen för kommunalbeskattning på Åland, alltså icke heller för inkomst- och förmögenhetsskatten, varav följden blir ett viktigt avsteg från principen om avdrag till staten enligt landskapets gällande kommunallagar.

Men frågan om avdrag för skatter till staten måste skärskådas även ur en annan synpunkt. Enligt landskapets kommunallagar tillkommer det vederbörande kommunala myndigheter att genom uttaxering fastställa kommunalskatt för utgifter, för vilkas bestridande tillgångar, utöver de i kommunallagarna (§ 5) omnämnda, erfordras till resp. kommuns gemensamma gagn eller för särskilda dess behov. Denna fastställelse av skatt sker

enligt de grunder, som i kommunallagarna äro stadgade, varvid således även tages i betraktande de i dessa lagar bestämda avdrag från taxerbara inkomster. Vid tidpunkten för kommunallagarnas tillkomst fanns icke annan statsskatt än inkomst- och förmögenhetsskatten och sålunda förefunnos icke några vägande motiv för att icke till staten utgående skatt finge avdragas. Tvärtom ansågs det fullt rättvist att även denna skatt skulle få avdragas, då den ju till sin natur kan likställas med t.ex. kommunalskatten. Såsom förut framhållits utgör den hittills utgående statsskatten i landskapet till huvudsaklig del en inkomstskatt, men då numera de ovanberörda skatterna, konjunkturskatten och förmögenhetsöverlåtelseskatten tillkommit, böra bestämmelserna om avdrag för statskatter så formuleras, att någon tvekan icke kan råda därom, huru väderbärande lagrum skall tillämpas beträffande desamma.

Det torde även ur skatteteknisk synpunkt kunna göras starka invändningar mot de i landskapets kommunallagar fastställda grunderna för avdrag av skatt till staten, då ju dylikt avdrag ej får göras i det övriga riket. Men främst ur kommunernas synpunkt blir nugällande, tolkning underkastade bestämmelse om statsskattens borteliminering vid kommunalbeskattning av största intresse, ty skulle den uppfattning, här ovan framlagts, om avdrag för alla förvärvsskatter allmänt bliva gällande vid kommunaltaxeringen och således även konjunkturskatten och förmögenhetsöverlåtelseskatten undandragas kommunen, fräntages densamma skattbar inkomst främst av sådana skattskyldiga, som äro de bärande inom kommunerna.

De mindre bemedlade och mindre inkomsttagare komma sålunda att bli lidande, då uttaxerat belopp per skattöre ansevärt måste höjas för att kunna erlägga de utgifter, som äro nödiga till alla inbyggares i en kommun gemensamma gagn och bästa. På grund härav och då vid landskapslagstiftningen strävan måste gå ut på att giva landskapslagarna en sådan utformning, att tveksamhet icke bör få råda om rätta innebörden av ett lagrumsinnehåll, och landskapsnämnden anser att minsta avsteg från ovanfrån hållna princip bör göras samt redan stadgad uppfattning bland de skattskyldiga om tillåtet avdrag för inkomst- och förmögenhetsskatten är rådande, synes det landskapsnämnden, som om en förtydligande ändring av ovanåberopade paragrafer i kommunallagarna vore nödvändig. Denna ändring kunde enligt landskapsnämndens uppfattning enklast ske sålunda, att mom. 4 av nästnämnda paragrafer i såväl kommunallagen för landskommunerna som den för Mariehamn erhöles nedanstående formulering.

Med hänsikt till här framhållna sakförhållanden får landskapsnämnden förelägga Landstinget till antagande följande förslag till landskapslag

" L a n d s k a p s l a g

angående ändring av § 112 i landskapslagen den 21 augusti 1930 om kommunallag för landskommunerna i landskapet Åland.

§ 112.

Skattskyldig är berättigad att från sin inkomst avdraga:

- 1) Legoavgifter för jord;
- 2) ränta å gäld;

3) förlust å skattskyldigs näringsverksamhet, som icke är att hänföra till kapitalförlust;

4) inkomst- och förmögenhetsskatt till staten samt till landskapet, kommun och kyrka utgående utskylder;

5) obligatorisk försäkringsavgift samt avgifter, som erlagts till arbetslöshetskassor;

6) försäkringspremier och andra avgifter, som utbetalas för hans eller hans hustrus eller barns liv-, kapital-, livränte-, olycksfalls- eller sjukförsäkring, dock sammanlagt högst 200 mark för varje försäkrad person, ävensom avgifter till pensions-, änke- och pupill- samt annan dylik kassa, i vilken det på grund av tjänst eller befattningsåliggelse honom att vara delägare."

" L a n d s k a p s l a g

om ändring av § 86 i landskapslagen den 15 december 1931 om kommunalförvaltning i Mariehamn, sådant sistnämnda lagrum lyder i landskapslagen den 31 december 1940.

§ 86.

Skattskyldig är berättigad att från sin inkomst avdraga:

- 1) legoavgifter för inom stadens område belägen jord;
- 2) ränta å gäld;
- 3) förlust å skattskyldigt näringsverksamhet, som icke är att hänföra till kapitalförlust;
- 4) inkomst- och förmögenhetsskatt till staten samt till landskapet,

kommun och församling utgående utskylder;

5) obligatorisk försäkringsavgift samt avgifter, som erlagts till arbetslöshetskassor;

6) försäkringspremier och andra avgifter, som utbetalas för hans eller hans hustrus eller barns liv-, kapital-, livränte-, olycksfalls- eller sjukförsäkring, dock sammanlagt högst 500 mark för varje försäkrad person, ävensom avgifter till pensions-, änke- och pupill- samt annan dylika kassa, i vilken det på grund av tjänst eller befattningsalliering honom att vara delägare;

7) såsom underhållskostnad för fastighet i ett för allt högst 10 % av den beräknade avkastningen från fastigheten."

Mariehamn den 11 februari 1941.

På landskapsnämndens vägnar:

Richard Grandfair.

Wm W. S. Baker